Ч. 131 Середа 12 (24) червня 1896. Рік VI

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і Адміністрация: улиця Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жаданє і за зложенєм оплати почтової.

Реклямациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в бюрі дневників Люд. Пльона і в ц. к. Старостствах на провінциї:
на цїлий рік зр. 2·40
на пів року „ 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр

З почтовою пересилкою:
на цїлий рік зр. 5·40
на пів року „ 2·70
на чверть року „ 1·35
місячно . . „ —·45
Поодиноке число 3 кр.

Закритє спільних Делеґаций.

В суботу закрито засїданя обох Делеґаций, австрийскої і угорскої. В обох ухвалено все в згоді і длятого не прийшло до спільного голосованя. В австрийскій Делеґациї зложив міністер ґр. Ґолуховский, а в Делеґациї угорскій спільний міністер фінансів Каляй подяку Монарха і признанє Делеґатам.

Президент Хлюмецкий подякувши дел. ґр. Цедвіцови за слова признаня висказані в імени Делеґациї, і висказавши подяку членам Делеґациї особливо же референтам, говорив відтак дальше: Із слів Найясн. Монарха сказаних у відповіди на промову президента Делеґациї та із знаменитих пояснень п. Міністра справ заграничних набрали ми нової певности мира. Ми могли, і то без всякого забезпеченя, сконстатувати, як успішними поступами може повеличати ся наша місия цивілізацийна в Босні і Герцеґовині. Ми могли також переконати ся, як розвій нашої збройної сили поступає на суши і на морю, хоч на людність накладає ся великі тягари, але ми заявили, що в інтересї могучости держави готові принести і ту жертву. Було би в тім може трохи ідеалїзму, коли-б я тут висказав бажанє, на котре ви, панове всї годите ся, щоби відносини в Европі дали можність зробити раз конець ростучим заєдно тягарам на цїли войскові. Але, видить ся менї, буде менше ідеалїзму, коли вискажу тут инше бажанє, щоби Є. Екcц. п. Міністрови справ заграничних удало ся зробити конець тому соперництву, яке відбуває ся, що правда, на мирнім поли, але допікає не менше як війна, а то суперництву веденому в новійшім часї зі збільшеною силою в напрямі штучної охорони інтересів економічних. По сїм піднїс президент трикратний оклик в честь Є. Вел. Цїсаря, а делеґати єго повторили. — По сїм відбуло ся провірене протоколу послїдного засїданя і закритє сесиї.

В угорскій Делеґациї зазначив президент Кольоман Сель, що Делеґация годить ся вповні на полїтику спільних мінїстрів і удобрює средства якими они послугують ся в єї переводженю, та що межи властию виконуючою а тїлами парляментарними єсть та гармонія, яка єсть потрібна для піднесеня поваги Монархиї і скріпленя єї збройної сили. Президент закінчив свою промову окликом в честь великого Короля Угорщини.

Підчас серклю, який відбув ся по двірскім обіді дня 21 с. м., розмавляв Є. Вел. Цїсар майже зі всїма Делеґатами. До делеґата пос. Барвіньского сказав Монарх, що велика спека не конче буде приятна для кардинала Сембратовича, котрий виїхав до Риму. На відповідь пос. Барвіньского, що кардинал вертає сими днями до Львова і буде на вічу католицкім, в котрім возьмуть участь Поляки і Русини, сказав Є. Вел. Цїсар, що то дуже відрадно. На дальше питанє, чи пос. Барвіньский вертає тепер домів, відповів він, що вертає, а то з причини, що відбудуть ся важні засїданя краєвої Ради шкільної.

Справа руских книжок на Угорщинї.

В справі заборони руских книжок на Угорщинї оголосив пос. Барвіньский слїдуюче письмо в „Буковинї“:

Перед виїздом на засїданє делеґациї подано менї вість, що до ч. 21.171 з 6-го мая с. р. видав угорский міністер просьвіти др. Власич заборону уживати книжок товариства „Просьвіта“ в народних школах в Угорщинї. Ся вість появила ся опісля і в часописях, а відтак подано звістку, що також угорско-рускі владики видали на основі міністерского рескрипту заборону книжок „Просьвіти“ в своїх епархіях.

Перед двома роками, пробуваючи в Пештї підчас сесиї делеґацийної, старав ся я розслїдити шкільні і просьвітні відносини, познакомити ся з рускими книжками, уживаними в угорских школах. Вернувши до Львова, удїлив я зараз своїх помічень видїлови товариства „Просьвіта“ і вказував способи, як би можна прийти в поміч угорским Русинам на просьвітнім поли. Чи і що зробив в тій справі видїл товариства „Просьвіта“ не знаю. Так само не знаю, що тепер зробив видїл, коли така вість пішла по часописях. Я однак спершу зараз, діставши сю вість, приняв єї з певним сумнївом що-до єї правдивости і задля того в минувшім тиждни удав ся о поясненя в тій справі до совітника в міністерстві просьвіти і референта для шкіл народних і семинарий учительских Сатмарого, як і до міністра дра Власича і там на основі актів дізнав ся ось що:

6)

НАЙДАВНІЙШІ ЛЮДИ.

III.

Де шукати слїдів найдавнїйших людий? — Мамут, ровесник найдавнїйших людий і єго товариші. — Будівлї на палях з доісторичної доби. — Ловцї мамутів з Передмостя на Мораві. — Оселя найдавнїйших людий коло Шафгузи.

(Дальше).

Слїди найдавнїйших людий в Передмостю займають нинї найперше місце межи всїма в цїлій середній Европі і звістні вже від 1880 р.; їх викрив був др. Ванкель, директор реальної школи в Тельчу. Дальші розслїди веде тепер від 1882 р. єго наслїдник, директор Машка. Каблуком довгим на яких 160 кроків, піднимають ся на ґрунтї селянина Хромечека високі може на 12 метрів стїни розкопаної порохнистої глини. Посеред того глиниска була давнїйше, кажуть, висока, вапнякова скала, котру тепер так вже виломили, що камінь добувають з досить глубокої ями. На стїнах глиниска, може на два метри понизше верха землї, видко темнїйшу верству, котра не всюди однаково груба, і то єсть т. зв. культурна верства, в котрій знайдено слїди найдавнїйших людий. Минувшого року забрав ся був директор Машка до дальших розкопів, а що і властитель ґрунту хотїв, щоби землю о скілько можна найбільше зрівнати, то приступлено до роботи з 8 робітниками і скопано 700 квадратових метрів простору та зрушено около 2000 кубічних метрів землї. При сїй роботї знайдено не лиш кости всїляких зьвірят, але й кости найдавнїйших людий.

Вже давнїйшими роками викопувано тут богато костий, а сим разом викопано тільки, що їх зібрано кілька тисячів. При тім показало ся, що тут знаходить ся велика мішанина всїляких зьвірят, таких, що вже давно вигибли, таких, що вийшли із сих сторін і таких, що ще й доси там знаходять ся. Ось що розповідає директор і консерватор Кароль Машка про сї розкопи:

„За 13 лїт розслїдів в глинисках в Передмостю, які вели ся під моїм проводом головно на ґрунтї господаря Осипа Хромечека, знайдено незвичайно богато останків зьвірят з четверторядної або потопової утвори і множество людских виробів. Останків з мамута єсть н. пр. богато тисячів; межи ними знаходять ся черінні зуби, котрі ще дуже добре задержали ся, кли і части чашок, та порозлуповані людьми з тодїшних часів кости з ніг. З останків тих видко, що тут мусїло бути що найменше 300 мамутів. Майже так само масами знайшли ся части з кістяка північного (ледового або снїжного) лиса; трохи менше єсть костий з вовка. Дальше знайшли ся добре задержані кости і зуби із слїдуючих зьвірят: з рена, білого заяця, коня, росомака, звичайного лиса, льва печерного, бурого медведя, носорога, лося, зубра, буйвола мошусовця, лємінґа, тетерева і крука та богато ще инших.

„Предмети людскої роботи то насамперед кілька тисячів вилупаних з каменя знарядів, межи ними дуже красні сокирки і вістря спис та стріл, скробачки та якісь инші, з великим трудом зроблені знаряди із слонової або мамутової кости, приладжені до чогось мамутові ребра і всїлякі роги. На доказ, що у тодїшних людий було вже розбуджене понятє краси, можуть послужити різьби на мамутових ребрах, на слоневій кости і на рогах ренів. Із всїх тих предметів та з того, де они і як лежали, прийшов я вже в 1884 р. до того переконаня, що місце в Передмостю було вже в часї потопової утвори з самої природи дуже догідне для тодїшних людий, що ровесники мамута часто тут перебували, затягали сюди убиту зьвірину, тут єї розділяли, приправляли і споживали.

„Безпосередних доказів на то, що тут були люди, именно останків з людских костий, знайдено доси лиш дуже мало. Аж сего року, з початком серпня (1894), пощастило ся менї відкрити спільний гріб кількох людий з потопової утвори. Гріб той знайшов ся на західній сторонї давнїйших вапнякових скал, котрі були колись високі, як вежа, в глубинї 2 і одна третина метра, під давним верхом землї. Гріб був подовгасто круглий, 4 метри довгий а півтретя метра широкий. Людскі кістяки лежали тут в невеличкім заглубленю в глинї по найбільшій части під давною, культурною верствою, від котрої відділяла єго на 40 центиметрів груба купа вапнякового каміня. Лиш на полудневім кінци, де не було верстви каміня, знаходили ся людскі кости і в самій культурній верстві. Якоїсь прірви або якогось пізнїйшого збуреня

Президия міністерства і міністерство внут справ візвали були перед двома роками міністерство просьвіти, щоби управильнило уживане учебників в школах народних угорских. Наслідком того видало тепер угорске міністерство просьвіти спис книжок не дозволених до ужитку шкільного.

В сїм списі єсть також десять позиций наведених під фірмою „Товариство Просьвіта“, а іменно:

2 брошурки про метричні міри і ваги, 2 катехизми рускі після Дегарба, Руска Азбука, Граматика руска для народних шкіл Партицкого, і 4 читанки рускі для народних шкіл.

З сего отже видно, що нема в тім списі ні одної книжочки товариства „Просьвіта“. Я зробив сю замітку міністерскому совітникови і спитав, яким способом сї книжки в списі появили ся під фірмою товариства „Просьвіта“, на що дістав я відповідь, що імовірно мусїли они бути надіслані сюди або спроваджувані з товариства „Просьвіта“. З сего виходить, що інформация менї подана, а відтак оповіщена в часописях зовсїм невірна, а справа стоїть так, що угорске міністерство не позволило уживати галицких книжок (і се книжки з років 1873 до 1875) в угорских школах народних. З владиками не мав я тепер нагоди говорити, однак се знаю, що значну часть шкіл народних они удержують коштом фонду релїгійного (се школи конфесийні) і очивидно заборона ними видана що-до книжок на основі рескрипту міністерского відносить ся до того, що в горі наведених книжок не вільно також уживати в руских школах, що стоять під владою угорско-руских епископів.

При сїй нагоді згадував я в міністерстві, що деякі книжечки „Просьвіти“ поручені Радою шк. кр. галицкою і буковиньскою на премії і питав, чи міністерство тутешне допустило би сї книжки в тутешних школах, коли-б „Просьвіта їх предложила міністерству. Засадничо міністерство не має нїчо проти того, як менї сказано, однак застерігає собі свободу самостійної оцїнки сих книжок. Випадало-б отже, щоби товариство „Просьвіта“ щось в сїй справі зробило.

В Пештї, 17-го червня 1896.

Олександер Барвіньский.

Перегляд полїтичний.

Тепер по закритю спільних Делеґаций має ще Палата панів Ради державної закінчити свої роботи, а потім наступить формальне відрочене сесиї Ради державної. Після віденьских ґазет має бути Рада державна скликана на ново аж в осени около 10 або 20 вересня.

Після вістий з Петербурга цар приїде 27 серпня до Відня і буде там мешкати в цїсарскій палаті. Гостина его має тревати три днї, а відтак поїде цар до Ґмунден в гостину до гановерскої родини королївскої.

Париск ґазети оголосили якесь „отверте письмо“ до царя Николая II., котре мала видати росийска партия лїберальна т. зв. партия земств. Письмо вказує на то, що царя окружають люди (з партиї урядників) котрі закривають перед ним все і не допускають, щоби він довідав ся правди. Лист остерігає царя перед кровавою домашною війною.

Новинки.

Львів дня 23 червня 1896.

— **Іменованя.** Ц. к. краєва Дирекция скарбу іменувала поборцями податковими податкових контрольорів: Ад. Стермаревича, Альф. Кривальда, Ів. Мазура, Фр. Барона, Ів. Витлячіля і Фр. Туричина; дальше контрольорами податковими офіциялів: Ем. Климкевича, Володим. Киркена, Тад. Ратиньского і Ів. Сольона та податкового ад'юнкта Йос. Кольбого; відтак податковими офіциялами податкових ад'юнктів: Севаст. Новобільского, Ів. Ржуховского, Мих. Тарсу, Гіл. Івановича і Ів. Митося; вкінци податковими ад'юнктами провізоричного ад'юнкта Євг. Коритка та практикантів Нік. Папькова, Володисл. Ройковского, Петра Фитовского, Конр. Сепютовича, Том. Сулиша, Войт. Шафлярского, Стефана Рибицкого і Павла Теляковского.

— **Є. Е. п. Намістник** кн. Евст. Сангушко виїхав передвчера на кілька днїв до Гумниск.

— **Є. Е. п. Маршалок краєвий** ґр. Стан. Баденї виїхав вчера рано до Дроговижа, аби оглянути заведенє фундациї ґр. Скарбка для старцїв і сиріт. Вечером повернув вже ґр. Маршалок до Львова.

— **З перемиской епархії.** Презенти одержали оо.: Володим. Венгринович на Хиринку, Апт. Менциньский на Новосїльцї-Гнївош.

— **Вступні іспити до I-шої кляси рускої ґімназиї в Коломиї** і до кляси приготовляючої при сїй ґімназиї будуть відбувати ся перед феріями в днях 15 і 16 липня, а по феріях 1 і 2 вересня с. р. Ученики, що хотять здавати сей іспит, повинні явити ся в товаристві родичів або опікунів найпізнїйше днем перед терміном іспиту в канцелярії ґімназиї і принести з собою метрику і посьвідченє лікарске щіпленої віспи або ревакцинациї, а котрі укінчили 4, взглядно 3-ту клясу народної школи, також шкільне сьвідоцтво.

— **Загальні збори „Руского Інститута для дівчат в Перемишли“** відбудуть ся дня 29 червня 1896 о год. 3-ій взглядно 6-тій по полудни в комнатах „Руської Бесїди“. Порядок денний: 1. О год. 7½ Богослуженє; 2. О год. 9 іспит в школї „Руского Інститута для дївчат“; 3. О 3 год. початок зборів в слїдуючім порядку: а) Відчитанє протоколу з попередних загальних зборів; б) справоздане секретаря, касиера і комісиї люстрацийної; в) вибір видїлу; г) внесеня і інтерпеляциї.

— **Тов. „Шкільна Поміч“ в Коломиї** розписує слїдуючий конкурс: Товариство „Шкільна Поміч“ в Коломиї з початком року шк. 1896/7 приймe 12 учеників рускої ґімназиї до свого Інститута. Своїм питомцям дає Інститут цїле удержанє, ліжко, сїнник, надзір і провід домовий, а також меншу поміч в науцї. Оплата виносить на рік: 2 зр. на інвентар, 1·20 зр. за річну вкладку членьску і місячно 15 зр., а за пранє і направки біля 50 кр. — платних кождого місяця з гори. Питомцї мусять при принятю виказати ся, що мають три рази змінити біле на постіль, 6 пар біля, 6 ручників, 6 хусточок до носа і 2 пари обуви. Зголошувати ся треба до товариства „Шкільна поміч“ в Коломиї на руки проф. Л. Саля до кінця липня с. р.

— **П. Василь Щурат**, бувший ученик рускої ґімназиї у Львові, одержав сими днями в віденьским унїверситетї степень доктора фільософії.

— **О. Лев Пастор**, посол до Ради державної з сїльского округа ярославского оповіщує, що дня

не можна було добачити анї в сїй культурній верстві анї у верстві вугля з тих самих часів, лежачій ще на 30 центиметрів повисше тамтої. В гробі сїм було що найменше осьмеро людий з котрих остались цїлі кістяки; кости лежали побіч себе і одні на других, а з того було видко, що тїла були там уставлені сидячки і головами на північ. Що-до віку, то був межи похороненими один старший чоловік незвичайно великого росту, одна старша жінка, одна доросла особа з всїма і ледви що слїд стертими зубами, три молоді особи, з котрих у одної третий черінний зуб (зуб мудрости) ще не був виколов ся, відтак одна дитина, у котрої якраз змінювали ся зуби (отже могло її бути 8 до 9 лїт) і одна дитина з молочними зубами.

„Кістяки взагалї держали ся купи, але й лежали деякі подальше від кістяків. З чашок не осталась анї одна цїла; всї порозпадали ся, мабуть від напору горішного каміня, так, що поодинокі кости пустились своїх швів і лежали кожда окремо, але все-таки в тім місци, де була голова. Долїшні вилицї задержались по найбільшій части дуже добре. Всї кости були темно брунатні або чорні, подібно як і кости зьвірят, знайдені недалеко від них. Замітне ще й то, що по середині гробу найдено чашку ледового лиса а на північнім кінци гробу відтяту мамутову лопатку, на котрій зпід споду виразно було видко слїди від скробачки. Друга мамутова лопатка лежала на полудневім кінци гробу на людских костях. Межи людскими костями найдено чотири бічні зуби ледового лиса і три скалки з кременя, межи тими скробачку, кусник вугля і слїди попелу.

„Зараз при першім поверховнім розслїдї показало ся, що всї чашки були т. зв. довгоголових (доліхокефале) людий, чоло було низьке, а в тім місци, де брови, були виразно виставучі згрубілости; голені були значно сплощені і викривлені як шабля. Зібравши разом всї ті обставини, серед яких знайдено кости найдавнїйших людий — каже директор Машка дальше — приходжу до того переконаня, що тут знайдено спільний гріб цїлої родини з четверторядної або потопової доби, котра вигибла наслїдком якоїсь катастрофи. Всї обставини промавляють за тим, що як похоронені, так і ті, що їх тут похоронили, були ровесниками мамута в Передмостю. Похорон мусїв відбути ся ще перед тим, заким почала ся творити четверторядна культурна верства на сїм місци. Треба ще й то зазначити, що при дальших розкопах на полудни і на полудневім всходї від сего місця знайдено в культурній верстві поодинокі кости з людий, а іменно кусні з чашки, одну долїшну вилицю, поодинокі зуби, раменні кости і ліктеві та сприхи. Я тої гадки, що ті кости повитягали ледові лиси з гробу на полудневім кінци, де він був мало закритий“.

Стілько директор Машка о розкопах в Передмостю. Тепер же придивім ся, о скілько можуть бути оправдані здогади, що тут віднайдено найдавнїйших людий, людий з утвори потопової.

Возьмім передовсїм під увагу сам материял, в котрім знайшов ся гріб тих людий. Єсть то, як вже знаємо, порохниста глина, котра безперечно походить з тих часів, коли земля в значній части Европи була вкрита ледом. Як она виглядає і що в нїй знаходить ся, вже знаємо; але лишає ся ще питанє, як она утворила ся, чи осїла з води яко намул, чи в якийсь инший спосіб? На се питанє трудно відповісти, бо хоч і суть ознаки, котрі промавляють против того, мов би она вийшла з води, то знов з другої сторони майже нема способу пояснити собі її утвореня в якийсь инший спосіб. Нїмецкий подорожник Ріхтгофен, котрий знайшов в Хінї величезні поклади тої глини, так великі, що в нїй містять ся там цїлі села, і люди не ставлять там собі хат, лиш викопують їх в глинї, єсть тої гадки, що то суть величезні маси глинистого пороху, котрі особливо на степах і пустинях наносив вітер десь в одно місце і тут усипував цїлі гори. За сим здогадом промавляє і то, що в тій порохнистій глинї знаходить ся богато останків степових зьвірят. Глина та, чи радше видми з того глинистого пороху, творили ся не лиш в тім часї, коли лїд вже був уступив ся з землї, але й в ледовій добі, бо суть слїди, що в ледовій добі то ставало часами теплїйше і лїд тогди уступав ся, то знов студенїло і лїд сунув ся дальше. В теплій і сухій порі могли отже утворити ся такі видми. Не можна отже инакше припустити, як лиш, що вже і в т. зв. межиледовій порі (коли стало теплїйше і лїд уступив ся, а відтак знов постуденїло і лїд сунув ся дальше) в Передмостю утворила ся вже була така глиниста видма і на нїй осїли найдавнїйші люди. З тої пори оставались на глинї всїлякі віднадки, кости, сьміте, попіл, вугле і т. д. і они то утворили на нїй т. зв. тепер культурну верству. Коли-ж тут була степова глина, то звідки взяли ся мамути, котрі прецї мусїли держати ся лїсів? Єсть отже здогад, що мамути лиш часами заходили на степи, котрі впрочім могли бути близько лїсів і тому в степових глинисках могли лишити ся слїди по них.

Місце коло Передмостя — кажуть деякі учені було особливо догідне для найдавнїйших людий, ровесників мамута. Над Бечвою видко ще нинї слїди берегів давної ріки; они сягають ще 11 метрів висше понад найвисший нинї стан води в ріцї підчас повени. Видко з того, що вода мусїла тут колись виповняти цїлу передолину і сягала аж недалеко до того місця, де люди на степовім глиниску мали свою оселю. Може бути, що в часї посухи ходили сюди мамути до води. Ловцї мамутів підглянули то і тут засїдали на них. Др. Ванкель звертає ще

25-го с. м. о 10-тій годинї перед полуднем стане в Ярославі перед виборцями і здасть справу з своєї дїяльности посольскої.

— Телєфон а личаківскі урвителї. В сторонах улиць сьв. Петра і Павла, Пекарскої і горішної Личаківскої зробив дня 19 с. м. якийсь справдїшний, невислїджений доси урвитель шкоду на лїнїї телефонїчній, бо урвав і забрав на просторі около 15 стовпців дроти телефонові, через що абоненти телефонові не могли уживати своїх стаций телефонових через два днї, в котрім то часї направлено шкоду вповнї. Взагалї лїнїї телефонові бувають часто через то ушкоджені, що пустії кидають на дроти камінє повязане мотузками, в наслїдок чого дроти стикають ся з собою і настає перерва. Дирекция почт і телєграфів віднесла ся длятого до дотичної власти з просьбою, щоби та допильнувала цїлости сїти телефонової.

Господарство, промисл, торговля, гігієна і вихованє.

Добрі ради.

— Робленє сїна в слотну пору. В слотну пору годї чекати з робленєм сїна на погоду, бо або трава перестоїть, або сїно зігниє на покосах; треба отже тілько разів брати ся до роботи, кілько разів надстане дощ. Косити треба лиш тілько, кілько можна пересушити і згорнути в однім дни. На сїножати повинні вечером бути лиш покоси і копицї, але не розкинене сїно. Трава що підчас дощу осталась на покосах, хоч би єї аж на другий день або й пізнїйше задля дощу розкинено, виглядає лїпше і єсть поживнїйша, як та, що була з покосів розкинена і білила ся на росї, дощи та сонци. При непевній погодї, коли можна сподївати ся, що не буде дощу лїпше єсть згортати траву в більші і добре утолочені копицї; коли же можна сподївати ся дощу, лїпше згортати в меньші і натрясані копицї ще того самого дня. В слоту, скоро лиш трохи дощ надстане, треба копицї більше або менше розгортати, щоби сїно не грїло ся, не плїснїло і не гнило. Коли на дворі холодно, то можна траву лишати на покосах аж до вечера, а відтак позгортати в малі копички. До слїдуючого дня загріє ся трава в них так, як би єї пригріло сонце; через то вийде з трави богато вогкости, а відтак коли копички розкине ся, то і вся вогкість з них вийде. Ту роботу треба на другий день повторити, але тогди треба вже два рази так великі копички класти, аж наконець треба буде лиш кілька годин сонця, щоби все сїно висхло. Траву на левадах і наводнюваних сїножатях треба довше сушити. Косити найлїпше рано або вечером, коли роса на траві. Коли сьвітить місяць, то можна косити і в ночи. Покоси треба класти раз в один, другий раз в другий бік, а нїколи лиш в один бік. Взагалї при непевній погодї повинен господар всю роботу добре собі обдумати і так єї вести, щоби не мав шкоди.

— Коли корові пускає ся кров з молоком (многі з наших селян думають, що то якась чарівниця таке наслала на корову і підкурюють єї та зашептують) дуже добрий на то слїдуючий спосіб: Взяти сьвіже яйце, зробити в нїм малу дїрочку, випустити з него білок а відтак наляти до яйця терпентинового олїю і дати корові.

— Тученю безрог шкодять дуже богато злі хліви і кормиики. У многих наших поменших господарів бувають хліви такі нечисті, що з них віє смрід як би від зараженого повітря. Лїтом качають ся в них безроги в гниючім болотї і в темноті пріють, а зимою мерзнуть. Годованєм займає ся звичайно ґаздиня, а ґазда або мало або таки зовсїм тим не журить ся. А добра ґаздиня має повно роботи в хатї і огородї та мусить спускати ся на дїти або на наймита та наймичку, котрим знов байдуже, як они годують безроги, коби лиш збули ся роботи як найскорше. Через то годованє безрог не удає ся, а господарі відтак нарікають, кажуть: не маю щастя з безрогами, або они менї не виплачують ся. Та й не дивниця, бо они не мають такого догляду, як їм потреба. І безрога любить чистоту та при добрім годованю ще лїпше править ся від неї. Треба, щоби самі господарі і то добре та розумно брали ся до годованя безрог, а тогди они певно будуть їм добре виплачувати ся.

— Правила купаня. Купіль взагалї причиняє ся дуже до здоровля. Чоловік змиває на собі бруд з тїла і ту луску, яка заєдно творить ся на тїлї хоч би й у найчистїйшого чоловіка. До очищеня тїла єсть для того найлїпша тепла купіль і кождий чоловік, особливо же той, хто змушений жити в порохах і нечистотї, як н. пр. селяни хлїбороби, ремісники і робітники повинні часто купати ся в теплій водї або бодай змивати цїле тїло теплою водою з милом, а відтак ще раз сполокати ся добре чистою водою. Лїтом причиняє ся дуже до здоровля студена купіль. Від студеної води тїло і кров в нїм остуджує ся, кровоносні жили стягають ся і кров входить длятого до середини тїла. По купели кров вертає назад під шкіру і робить ся тепло. Від студеної купели кров в тїлї обмінює ся живійше і длятого чоловік по купели чує ся аж якийсь сильнїйший і здоровійший; єму хоче ся навіть більше їсти. Длятого то студені купелї спонукують лїпше відживляти ся і в деяких недугах можуть навіть бути дуже помічними. Часта студена купіль хоронить чоловіка від перестуди і ревматизмів. Але хто хоче купати ся в студеній водї і щоби та купіль вийшла єму на здоровлє, повинен запамятати собі слїдуючі правила: 1) До студеної води не треба лїзти, коли чоловік зігрітий і длятого до купелї треба іти поволи. 2) Не спитавши броду, не лїзь у воду — хто купає ся в рїцї або ставі, нехай насамперед розвідає ся, де можна купати ся і нехай добре роздивить ся. — 3) Хто не зігрітий, нехай зараз, коли розбере ся лїзе у воду, а не стоїть голий на сонци, бо може дістати т. зв. удару від сонця, або що найменше т. зв. кропивки (на цїлім тїлї викине єму міхурцї). — 4) В студеній водї не треба довго сидїти, найбільше чверть години, люди слабшого тїла лиш 8 до 10 мінут. — По купели треба зараз убирати ся і не сидїти на сонци. — 6) По купели треба руху і длятого треба зараз жваво ходити. — Хто чогось не здоров, н. пр. має хоч би лиш біль голови, або хто добре попоів (н. пр. зараз по обідї) хто не спав цїлу піч, хто чогось згриз ся, або хто перепив ся неповинен іти купати ся. Люди, що мають мало крови, що нездужають від блїдачки, люди нервові, або такі, котрі дістають часто завороту голови не повинні купати ся в студеній водї. Дїтий до пятого року не треба також купати в студеній водї.

— Сок з суниць. Вибирає ся суницї так, щоби були зовсїм чистенькі і не було в них анї одного зеленого хисточка або якої травицї і взагалї нечистоти. Кільо так вибраних суниць посипує ся густо дуже мілко потовченим цукром і наливає ся на них добру склянку слабого білого вина; цукром треба посипувати кілька разів, скоро він лиш розійде ся. Коли так суницї постоять день, то сплине з них густий сок і они будуть в нїм плавати як в сирупі і суть вже тогди зовсїм без смаку. Сок зливає ся тогди до білої фляшки, закорковує ся добре і ставить ся на холоднім місци. По кількох місяцях сок підстоїть ся зовсїм і тогди можна єго уживати до всїляких страв, до заправлюваня ним горівки або до робленя лїкерю (солодкої горівки).

— Лїкер з суниць. Велику фляшку наповняє ся суницями і наливає ся на них або доброї, чистої, без фузлю горівки, або ще лїпше француского коняку і ставить ся фляшку в тепле місце. Коли вже горівка добре натягне зливає ся єї і фільтрує ся (перецїджує ся через бібулу), а робить ся то в той спосіб, що лїйку викладає ся білою бібулою і тогди виливає ся до неї сок з фляшки. Відтак робить ся сируп в той спосіб, що на кільо цукру з колидає ся пів лїтри чистої переваренoї води або ще лїпше дощівки (від твердої, ваписто́ї води лїкер буде мутний) і варить ся цукор на сируп, при чім єго добре шумує ся. Коли сируп вистине, вливає ся єго до перецїдженого соку з суниць і лїкер готов.

в 1884 р. увагу на то, що ловцї мамутів зайшли були сюди звідкись, може й з далеких сторін зі всходу, ідучи за слїдами сих зьвірят, і тут ловили їх, може в той спосіб, що копали на них ями, відтак чвертували їх і живили ся їх мясом. Найлїпшим доказом на то, що маму ти служили людем за поживу єсть то, що они розлупували навіть їх кости, з котрих виїдали стрижінь (шпік). Суть на то докази, що найдавнїйші люди любили дуже їсти мозок і стрижінь з подовгастих костий, особливо з коний і рогатої худоби і тому знаходить ся богато порозлупуваних костий з тих зьвірят, а так само костий мамутових. Могло би також бути, що жили в моравских печерах, бо і в тих печерах стрічаємо слїди по найдавнїйших людех.

Все то поясняло би нам, звідки в Передмостю набрало ся так богато костий з мамутів і инших зьвірят, звідки тут взяли ся всїлякі знаряди з кременя а навіть і слїди людий, їх кости. Але гріб, в котрім знайдено кількоро людий, єсть для нас загадочний. Всїх нараз не засипала тут порохниста глина, бо на то вказує уложене верх гробу камінє; їх тут очевидно похоронено. Хто їх похоронив? Очевидно їх товариші, другі люди. Але від чого они згинули: осьмеро людий нараз, особи старші, великий і сильний мужчина і старша жінка, особа в середнім віку, старші і молодші дїти? Від якоїсь катастрофи в природї ледви чи загинули, бо тогди їх товариші певно би не були збирали їх тїла і складали до гробу. Не були то також і вороги, що погибли на поли битви, анї люди, що боронили своєї оселї, бо чей дїти не ставали би також до оборони. Хиба що може мамут своїм туловищем привалив їх і задушив. То могло би бути, бо до такого зьвіра мусїли люди з кремінними ножами і сокирками брати ся хиба лиш всї разом — цїла громада і старі і молоді, мужчини, жінки і дїти. Ся одна хиба причина пояснила би нам смерть тих людий. Може бути що за ту їх смерть в хвили, коли розходило ся о загальне добро, почтили їх товариші спільним гробом. Був би то доказ, що вже найдавнїйші люди, о яких лиш знаємо, стояли на великім степени розвою, коли уміли віддати честь своїм погибшим товаришам. При тім замітне ще і то, що померші були сидячи зложені в гробі; вказувало би то на якийсь похоронний звичай вже у найдавнїйших людий.

По катастрофі і по похоронї перебували оставші ся товариші похоронених мабуть ще довго на сїм місци, аж наконець може вийшли десь в инші сторони, а вітер давнє їх місце вкрив грубою верствою порохнистої глини, котра нам зберегла слїди по них. Чи так все було, як ми нинї здогадуємо ся, чи нї, годї знати; але иншого способу, яким би можна пояснити, звідки взяв ся тут той гріб і то множество звірячих костий, бодай поки що нема. Правда, що всї ті здогади можуть бути хибні. Атже ще в 1889 р. даньский природослїдник, Япетус Стенструп, противив ся тому здогадови, мов би то в Передмостю якісь люди полювали на мамутів і тут їх споживали. Він старав ся доказати, що тут лиш відгрібали найдавнїйші люди кости мамутів з глини, подібно, як то ще й нинї Якути в Сибіри шукають кости мамута, а при сїй нагодї приходили до стерва всїлякі инші зьвірята, котрих відтак люди убивали. Для Стенструпа єсть то важною річию, що тут знаходить ся також і рен. Він признає, що ті люди були ровесниками рена, котрий появляв ся тут, коли земля була вже вкрита ледом, але мамут — каже він — жив далеко скорше, як в тім часї, коли появив ся рен.

(Дальше буде).

ТЕЛЄҐРАМИ.

Будапешт 23 червня. Палата послів приняла вчера без зміни предложенє правительства о податку цукровім і відкинула всї опозицийні внесеня.

Рим 23 червня. Вчера відбула ся тайна консистория, на котрій Папа відчитав промову о всхідних церквах. Нунцийи у Віднї, Парижи, Мадридї і Лїсабонї іменовані кардиналами. Папа преконїзував 18 епіскопів. Таліанї іменований архіепіском, а вчера вечером мало бути оголошене єго іменованє нунцием у Віднї.

За редакцию відповіда: Адам Креховецкий.

ІНСЕРАТИ.

Бюро дневників і оголошень **Л. Пльона** у Львові
улиця Кароля Людвика число 9, приймає
абонамент на всї дневники по цїнах оригінальних.

Бюро дневників і оголошень
Л. ПЛЬОНА
у Львові
улиця Кароля Людвика число 9.
приймає
абонамент на всї дневники
по цїнах оригінальних.

Бюро оголошень і дневників
приймає
ОГОЛОШЕНЯ
до всїх дневників
по цїнах оригінальних.
До
Народної Часописи, Ґазети Львівскої, і Przeglą-dy
може лише се бюро анонси приймати.

Бюро дневників і оголошень
Л. ПЛЬОНА
у Львові
улиця Кароля Людвика ч. 9.
приймає
абонамент на всї дневники
по цїнах оригінальних.

С. Кельсен у Відни

поручає:

Кльосети з перепливом води і без того. — Рури кльосетові. — Каналові насади з патентовим замкненєм.— Збірники на воду. — Комплетні уряджeня купелеві. — Вентілятори. — Прибори до водотягів, як також рури ляні і ковані. — Помпи, фонтани і всякі арматури.

Заступники для Галичини і Буковини

ГЕРМАН ГАМЕЛЬ у Львові Пасаж Гавсмана ч. 8.

На жаданє висилає ся катальоґи.

З друкарнї В. Лозиньского під зарядом В. І. Вебера.